

Heri, inquam, ludis commissis ex urbe profectus veni ad vesperum.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Quid, quod homines infima fortuna, nulla spe rerum gerendarum, opifices denique delectantur historia? Hoc ipsum elegantius poni meliusque potuit. Qui enim voluptatem ipsam contemnunt, iis licet dicere se acupenserem maenae non anteponere. Duo Reges: constructio interrete. Beatus sibi videtur esse moriens. Num igitur utiliozem tibi hunc Triarium putas esse posse, quam si tua sint Puteolis granaria? Nec enim, dum metuit, iustus est, et certe, si metuere destiterit, non erit;

Ex ea difficultate illae fallaciloquae, ut ait Accius, malitiae natae sunt.

Rhetorice igitur, inquam, nos mavis quam dialectice disputare? Immo alio genere; Quid interest, nisi quod ego res notas notis verbis appello, illi nomina nova quaerunt, quibus idem dicant? Tenesne igitur, inquam, Hieronymus Rhodius quid dicat esse summum bonum, quo putet omnia referri oportere? Si enim ad populum me vocas, eum. Nec vero alia sunt quaerenda contra Carneadeam illam sententiam. Nec lapathi suavitatem acupenseri Galloni Laelius anteponebat, sed suavitatem ipsam neglegebat; Nisi autem rerum natura perspecta erit, nullo modo poterimus sensuum iudicia defendere. An eum discere ea mavis, quae cum plane perdidiceriti nihil sciat? Ne amores quidem sanctos a sapiente alienos esse arbitrantur.

Hoc dixerit potius Ennius: Nimium boni est, cui nihil est mali.

Cum praesertim illa perdiscere ludus esset. Cenasti in vita numquam bene, cum omnia in ista Consumis squilla atque acupensere cum decimano. Cum ageremus, inquit, vitae beatum et eundem supremum diem, scribebamus haec. Quid enim necesse est, tamquam meretricem in matronarum coetum, sic voluptatem in virtutum concilium adducere? Inde sermone vario sex illa a Dipylo stadia confecimus. Modo etiam paulum ad dexteram de via declinavi, ut ad Pericli sepulcrum accederem. Videamus igitur sententias eorum, tum ad verba redeamus. Progredientibus autem aetatibus sensim tardeve potius quasi nosmet ipsos cognoscimus. Deinde disputat, quod cuiusque generis animantium statui deceat extremum. Nondum autem explanatum satis, erat, quid maxime natura vellet. Et hunc idem dico, inquieta sed ad virtutes et ad vitia nihil interesse.

Re mihi non aequè satisfacit, et quidem locis pluribus. Non quaeritur autem quid naturae tuae consentaneum sit, sed quid disciplinae. Quodsi, ne quo incommodo afficiare, non relinques amicum, tamen, ne sine fructu alligatus sis, ut moriatur optabis. Ad corpus diceres pertinere-, sed ea, quae dixi, ad corpusne refers? Negat enim summo bono afferre incrementum diem. At ego quem huic anteponam non audeo dicere; Quis est enim aut quotus quisque, cui, mora cum adpropinquet, non refugiat timido sanguen Ætque exalbescit metu? Sed quamvis comis in amicis tuendis fuerit, tamen, si haec vera sunt-nihil enim affirmo-, non satis acutus fuit. Nec vero alia sunt quaerenda contra Carneadeam illam sententiam. Ita enim vivunt quidam, ut eorum vita refellatur oratio. Idemque diviserunt naturam hominis in animum et corpus. Videmusne ut pueri ne verberibus quidem a contemplandis rebus perquirendisque deterreantur?

Cuius etiam illi hortuli propinqui non memoriam solum mihi afferunt, sed ipsum videntur in conspectu meo ponere. Apud ceteros autem philosophos, qui quaesivit aliquid, tacet; Huius, Lyco, oratione locuples, rebus ipsis ielunior. Huius, Lyco, oratione locuples, rebus ipsis ielunior. Reperiam multos, vel innumerabilis potius, non tam curiosos nec tam molestos, quam vos estis, quibus, quid velim, facile persuadeam. Id enim volumus, id contendimus, ut officii fructus sit ipsum officium. Itaque et manendi in vita et migrandi ratio omnis iis rebus, quas supra dixi, metienda. Mihi quidem Antiochum, quem audis, satis belle videris

attendere. Quae cum praeponunt, ut sit aliqua rerum selectio, naturam videntur sequi; Quae sunt igitur communia vobis cum antiquis, iis sic utamur quasi concessis;

Piso, familiaris noster, et alia multa et hoc loco Stoicos irridebat: Quid enim? Negat enim summo bono afferre incrementum diem. Semper enim ex eo, quod maximas partes continet latissimeque funditur, tota res appellatur. Vide, ne etiam menses! nisi forte eum dicis, qui, simul atque arripuit, interficit. Ita enim se Athenis collocavit, ut sit paene unus ex Atticis, ut id etiam cognomen videatur habiturus. Cum ageremus, inquit, vitae beatum et eundem supremum diem, scribebamus haec. Satisne igitur videor vim verborum tenere, an sum etiam nunc vel Graece loqui vel Latine docendus?

Et certamen honestum et disputatio splendida! omnis est enim de virtutis dignitate contentio. Mihi quidem Homerus huius modi quiddam vidisse videatur in iis, quae de Sirenum cantibus finxerit. Non enim, si malum est dolor, carere eo malo satis est ad bene vivendum. Immo vero, inquit, ad beatissime vivendum parum est, ad beate vero satis.

Quo plebiscito decreta a senatu est consuli quaestio Cn. Amicitiam autem adhibendam esse censent, quia sit ex eo genere, quae prosunt. Ergo illi intellegunt quid Epicurus dicat, ego non intellego? Hinc ceteri particulas arripere conati suam quisque videro voluit afferre sententiam. Morbo gravissimo affectus, exul, orbus, egens, torqueatur eculeo: quem hunc appellas, Zeno? Quid enim mihi potest esse optatius quam cum Catone, omnium virtutum auctore, de virtutibus disputare? In eo autem voluptas omnium Latine loquentium more ponitur, cum percipitur ea, quae sensum aliquem moveat, iucunditas. Hominum non spinas vellentium, ut Stoici, nec ossa nudantium, sed eorum, qui grandia ornate vellent, enucleate minora dicere.

Hoc loco tenere se Triarius non potuit. Nec lapathi suavitatem acupenseri Galloni Laelius anteponebat, sed suavitatem ipsam neglegebat; Huic ego, si negaret quicquam interesse ad beate vivendum quali uteretur victu, concederem, laudarem etiam; Ego quoque, inquit, didicerim libentius si quid attuleris, quam te reprehenderim. Praeclare enim Plato: Beatum, cui etiam in senectute contigerit, ut sapientiam verasque opiniones assequi possit. Morbo gravissimo affectus, exul, orbus, egens, torqueatur eculeo: quem hunc appellas, Zeno? Id enim volumus, id contendimus, ut officii fructus sit ipsum officium. At enim iam dicitis virtutem non posse constitui, si ea, quae extra virtutem sint, ad beate vivendum pertineant. Longum est enim ad omnia respondere, quae a te dicta sunt. Haec bene dicuntur, nec ego repugno, sed inter sese ipsa pugnant. Totum autem id externum est, et quod externum, id in casu est.

Apparet statim, quae sint officia, quae actiones. Me igitur ipsum ames oportet, non mea, si veri amici futuri sumus. Nihil enim arbitror esse magna laude dignum, quod te praetermissurum credam aut mortis aut doloris metu. In primo enim ortu inest teneritas ac mollitia quaedam, ut nec res videre optimas nec agere possint. Nam neque virtute retinetur ille in vita, nec iis, qui sine virtute sunt, mors est oppetenda. Refert tamen, quo modo. Gracchum patrem non beatiorem fuisse quam fillum, cum alter stabilire rem publicam studuerit, alter evertere. In primo enim ortu inest teneritas ac mollitia quaedam, ut nec res videre optimas nec agere possint. Non potes ergo ista tueri, Torquate, mihi crede, si te ipse et tuas cogitationes et studia perspexeris; Nihil enim desiderabile concupiscunt, plusque in ipsa iniuria detrimenti est quam in iis rebus emolumentum, quae pariuntur iniuria. Non est igitur voluptas bonum. Et quae per vim oblatum stuprum voluntaria morte lueret inventa est et qui interficeret filiam, ne stupraretur.

Quis istud possit, inquit, negare?

Expectoque quid ad id, quod quaerebam, respondeas. At quicum ioca seria, ut dicitur, quicum arcana, quicum occulta omnia? Nihilne te delectat umquam -video, quicum loquar-, te igitur, Torquate, ipsum per se nihil delectat? Isto modo ne improbos quidem, si essent boni viri. Iam quae corporis sunt, ea nec auctoritatem cum animi partibus, comparandam et cognitionem habent faciliorem. Ita cum ea volunt retinere, quae superiori sententiae conveniunt, in Aristonem incidunt; Sed audiamus ipsum: Compensabatur, inquit, tamen cum his omnibus animi laetitia, quam capiebam memoria rationum inventorumque nostrorum. Et quidem illud ipsum non nimium probo et tantum patior, philosophum loqui de cupiditatibus finiendis. Non prorsus, inquit, omnisque, qui sine dolore sint, P764 in voluptate, et ea quidem summa, esse dico. Ratio ista, quam defendis, praecepta, quae didicisti, quae probas, funditus evertunt amicitiam, quamvis eam Epicurus, ut facit, in caelum efferat laudibus. Quis enim potest istis, quae te, ut ais, delectant, brevibus et acutis auditis de sententia decedere? Hic ambiguo ludimur.

Satisne ergo pudori consulat, si quis sine teste libidini pareat?

Atque adhuc ea dixi, causa cur Zenoni non fuisset, quam ob rem a superiorum auctoritate discederet. His singulis copiose responderi solet, sed quae perspicua sunt longa esse non debent. Nos autem non solum beatae vitae istam esse oblectationem videmus, sed etiam levamentum miseriarum. Summus dolor plures dies manere non potest? Is enim, qui occultus et tectus dicitur, tantum abest ut se indicet, perficiet etiam ut dolere alterius improbe facto videatur. Et ille ridens: Video, inquit, quid agas; Aufidio, praetorio, erudito homine, oculis capto, saepe audiebam, cum se lucis magis quam utilitatis desiderio moveri diceret. Atque ab his initiis profecti omnium virtutum et originem et progressionem persecuti sunt.

An potest, inquit ille, quicquam esse suavius quam nihil dolere?

Si stante, hoc natura videlicet vult, salvam esse se, quod concedimus; Numquam hoc ita defendit Epicurus neque Metrodorus aut quisquam eorum, qui aut saperet aliquid aut ista didicisset. Negat esse eam, inquit, propter se expetendam. Non elogia monumentorum id significant, velut hoc ad portam: Hunc unum plurimae consentiunt gentes populi primarium fuisse virum. Scrupulum, inquam, abeunti; Hoc est non modo cor non habere, sed ne palatum quidem. Quod autem patrocinium aut quae ista causa est voluptatis, quae nec testes ullos e claris viris nec laudatores poterit adhibere? Satisne vobis videor pro meo iure in vestris auribus commentatus? Societatem coniunctionis humanae munifice et aequae tuens iustitia dicitur, cui sunt adiunctae pietas, bonitas, liberalitas, benignitas, comitas, quaeque sunt generis eiusdem. Consequentia exquirere, quoad sit id, quod volumus, effectum.

Quod si ita se habeat, non possit beatam praestare vitam sapientia. Cuius etiam illi hortuli propinqui non memoriam solum mihi afferunt, sed ipsum videntur in conspectu meo ponere. Sed est forma eius disciplinae, sicut fere ceterarum, triplex: una pars est naturae, disserendi altera, vivendi tertia. Egone non intellego, quid sit don Graece, Latine voluptas? Theophrastum tamen adhibeamus ad pleraque, dum modo plus in virtute teneamus, quam ille tenuit, firmitatis et roboris. Sunt etiam turpitudines plurimae, quae, nisi honestas natura plurimum valeat, cur non cadant in sapientem non est facile defendere. Hoc enim constituto in philosophia constituta sunt omnia. Quo modo autem optimum, si bonum praeterea nullum est? Portenta haec esse dicit, neque ea ratione ullo modo posse vivi; An me, inquis, tam amentem putas, ut apud imperitos isto modo loquar? Alterum autem genus est magnarum verarumque virtutum, quas appellamus voluntarias, ut prudentiam, temperantiam, fortitudinem, iustitiam et reliquas eiusdem generis. Quae cum essent dicta, discessimus.

Itaque et manendi in vita et migrandi ratio omnis iis rebus, quas supra dixi, metienda. Quamquam te quidem video minime esse deterritum. Aliis esse maiora, illud dubium, ad id, quod summum bonum dicitis, ecquaenam possit fieri accessio. Omnia contraria, quos etiam insanos esse vultis. Atque ab his initiis profecti omnium virtutum et originem et progressionem persecuti sunt. Universa enim illorum ratione cum tota vestra confligendum puto. Sed venio ad inconstantiae crimen, ne saepius dicas me aberrare; Propter nos enim illam, non propter eam nosmet ipsos diligimus. Semper enim ita adsumit aliquid, ut ea, quae prima dederit, non deserat. Quae quo sunt excelsiores, eo dant clariora indicia naturae.

Nihil enim possumus iudicare, nisi quod est nostri iudicii-in quo frustra iudices solent, cum sententiam pronuntiant, addere: si quid mei iudicii est; Quam similitudinem videmus in bestiis, quae primo, in quo loco natae sunt, ex eo se non commoventi deinde suo quaeque appetitu movetur. Vos autem cum perspicuis dubia debeatis illustrare, dubiis perspicua conamini tollere. Minime vero, inquit ille, consentit. Quod autem meum munus dicis non equidem recuso, sed te adiungo socium. Si verbum sequimur, primum longius verbum praepositum quam bonum. Et certamen honestum et disputatio splendida! omnis est enim de virtutis dignitate contentio.

Que Manilium, ab iisque M.

Hic ambiguo ludimur. Primum Theophrasti, Strato, physicum se voluit; Tum Piso: Atqui, Cicero, inquit, ista studia, si ad imitandos summos viros spectant, ingeniosorum sunt; Theophrastum tamen adhibeamus ad pleraque, dum modo plus in virtute teneamus, quam ille tenuit, firmitatis et roboris. Si ad corpus pertinentibus, rationes tuas te video compensare cum istis doloribus, non memoriam corpore perceptarum voluptatum; An hoc usque quaque, aliter in vita? Ad quorum et cognitionem et usum iam corroborati natura ipsa praeunte deducimur. Crasso, quem semel ait in vita risisse Lucilius, non contigit, ut ea re minus agelastoj ut ait idem, vocaretur. Deinceps videndum est, quoniam satis apertum est sibi quemque natura esse carum, quae sit hominis natura. Nam si pravitatem inminutionemque corporis propter se fugiendam putamus, cur non etiam, ac fortasse magis, propter se formae dignitatem sequamur? Non potes ergo ista tueri, Torquate, mihi crede, si te ipse et tuas cogitationes et studia perspexeris; Et harum quidem rerum facilis est et expedita distinctio.

Nulla profecto est, quin suam vim retineat a primo ad extremum.

Cum sciret confestim esse moriendum eamque mortem ardentiore studio peteret, quam Epicurus voluptatem petendam putat. Apparet statim, quae sint officia, quae actiones. Hoc loco discipulos quaerere videtur, ut, qui asoti esse velint, philosophi ante fiant. Ratio quidem vestra sic cogit. Hic, qui utrumque probat, ambobus debuit uti, sicut facit re, neque tamen dividit verbis. Nemo nostrum istius generis asotos iucunde putat vivere.

Animum autem reliquis rebus ita perfecit, ut corpus; Vos autem cum perspicuis dubia debeatis illustrare, dubiis perspicua conamini tollere. Is hoc melior, quam Pyrrho, quod aliquod genus appetendi dedit, deterior quam ceteri, quod penitus a natura recessit. Mihi quidem Antiochum, quem audis, satis belle videris attendere. Iam quae corporis sunt, ea nec auctoritatem cum animi partibus, comparandam et cognitionem habent faciliorem. Quamvis enim depravatae non sint, pravae tamen esse possunt. Atque his de rebus et splendida est eorum et illustris oratio. At quicum ioca seria, ut dicitur, quicum arcana, quicum occulta omnia? An me, inquam, nisi te audire vellem, censes haec dicturum fuisse? Si longus, levis dictata sunt. In

quibus doctissimi illi veteres inesse quiddam caeleste et divinum putaverunt.

Hoc loco discipulos quaerere videtur, ut, qui asoti esse velint, philosophi ante fiant. Quis Pullum Numitorium Fregellanum, proditorem, quamquam rei publicae nostrae profuit, non odit? Audax negotium, dicerem impudens, nisi hoc institutum postea translatum ad philosophos nostros esset. Dic in quovis conventu te omnia facere, ne doleas. Quem Tiberina descensio festo illo die tanto gaudio affecit, quanto L. Qui autem esse poteris, nisi te amor ipse ceperit? Ea, quae dialectici nunc tradunt et docent, nonne ab illis instituta sunt aut inventa sunt? Nam illud quidem adduci vix possum, ut ea, quae senserit ille, tibi non vera videantur. Sed emolumenta communia esse dicuntur, recte autem facta et peccata non habentur communia. Qui autem diffidet perpetuitati bonorum suorum, timeat necesse est, ne aliquando amissis illis sit miser.